



## İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkmasında Çok Kültürlülük Etkisi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma

İsmail Aydoğan<sup>1\*</sup>, Neslin İhtiyaroğlu<sup>2</sup>, Yusuf Korkmaz<sup>3</sup>

<sup>1</sup>Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, iaydogan124@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5447-4741

<sup>2</sup>Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale, Türkiye, neslin52@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3872-0922

<sup>3</sup>MEB, Kırıkkale, Türkiye, premaster@yahoo.com.tr, ORCID ID: 0000-0001-7288-5117

### Makale Geçmişi

Alındı : 29.10.2024

Düzeltildi : 08.12.2024

Kabul Edildi: 21.12.2024

### Anahtar Kelimeler

İstenmeyen Davranış  
Çok Kültürlülük  
Davranış Yönetimi

### Öz

Bir kültürlenme süreci olan eğitimi, olumsuz yönde etkileyebilecek değişkenlerden bir tanesi de istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. Bu çalışmada çok kültürlü olan ve olmayan sınıflardaki istenmeyen davranışlar öğretmen görüşlerine göre karşılaştırmalı bir şekilde araştırılmış, sınıflardaki istenmeyen davranışların farklı ve benzer yönlerini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmada araştırma yöntemlerinden nitel yöntem ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen veriler, içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. Çalışma bulgularına göre çok kültürlülük, istenmeyen davranış tanımlamasında belirleyicilik göstermese de; bu tür davranışların ortaya çıkmasında önemli role sahiptir. İstenmeyen davranışların çok kültürlü sınıfta yoğunlukla görüldüğü, çok kültürlü olmayan sınıfta ise daha az ortaya çıktığı belirtilmektedir. Çok kültürlü sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranış türlerinin daha fazla ve çeşitli olması, bu davranışların sıklığını da etkilemektedir. Bu sonuca göre çok kültürlülüğün istenmeyen davranışların ortaya çıkma sıklığını arttırdığı söylenebilir. Çalışma sonuçlarına göre çok kültürlü sınıflarda istenmeyen davranışların önlenmesine yönelik öneriler sunulmuştur.

## The Effects of Multiculturalism on the Emergence of Undesirable Behaviors: A Comparative Study

### Article History

Received : 29.10.2024

Revised : 08.12.2024

Accepted : 21.12.2024

### Keywords

Undesirable Behavior  
Multiculturalism  
Behavior Management

### Abstract

One of the variables that can negatively affect education, which is an acculturation process, is undesirable student behaviors. In this study, undesirable behaviors in multicultural and non-multicultural classes were comparatively investigated according to teachers' views, and it was aimed to reveal the different and similar aspects of undesirable behaviors in classes. Qualitative method and case study design were used in the study. The data obtained with the semi-structured interview form were analyzed through content analysis technique. According to the study findings, although multiculturalism does not show a decisive role in the definition of undesirable behaviors; it has an important role in the emergence of such behaviors. It is stated that undesirable behaviors are seen more frequently in multicultural classes and less in non-multicultural classes. The fact that the types of undesirable behaviors that occur in multicultural classes are more numerous and diverse also affects the frequency of these behaviors. According to this result, it can be said that multiculturalism increases the frequency of undesirable behaviors. According to the study results, suggestions were made to prevent undesirable behaviors in multicultural classes.



\*Sorumlu Yazar: premaster@yahoo.com.tr

## Giriş

Eğitim-öğretim süreçlerinin ana hedefi, öğrencilerde bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarda üst düzey kazanım elde etmektir. Öğretmenler, bu kazanımlar doğrultusunda sınıf içi ve sınıf dışı ortamları düzenleyerek, gerekli iklimi oluşturarak, alan bilgisini ve pedagojiyi sürece dâhil ederek ve sınıfı etkili bir şekilde yöneterek öğrencileri desteklemiş olur. Bu süreçte öğrencilerin sadece akademik olarak değil, davranışsal boyut başta olmak üzere birçok boyutta da geliştirilmesi hedeflenir. Ancak bu sürecin sekteye uğramasına neden olan faktörler ortaya çıktığında, kazanımlar hedeflenen düzeyde gerçekleşmeyebilir ve bu durumdan öğrenciler akademik, davranışsal veya psikolojik olarak olumsuz etkilenebilir. Sınıf ortamında eğitim-öğretim sürecinde aksamaya neden olan en önemli faktörlerden biri istenmeyen öğrenci davranışlarıdır.

İstenmeyen davranışlar kurallara aykırı olmayı, örtülü normları veya beklentileri ihlal etmeyi, sınıfta uygunsuz şekilde hareket etmeyi içeren ve öğretmen müdahalesini gerektiren davranışlardır (Sun ve Shek, 2012). Sınıftaki eğitim-öğretim sürecini aksatan, sınıf içi etkinliklerin yerine getirilmesini engelleyen (Burder, 1995), öğrenci ve öğretmen haklarını istismar ve ihmal ederek eğitimsel plan ve etkinlikleri olumsuz etkileyen (Küçükahmet, 2002) tüm davranışları istenmeyen davranış olarak kabul etmek mümkündür. Eğitim ortamlarında öğrencilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin öğrenme sürecini ve güvenliğini tehlikeye atan bu davranışlar; bazı eğitim paydaşlarına göre rutin, önlenebilir ve basit sorunlar olarak görülse de öğrencilerde ve diğer çalışanlarda vücut sağlığını bozabilecek veya kalıcı psikolojik travmalara neden olabilecek yoğunluğa erişebilmektedir. Genel olarak eğitsel faaliyetleri olumsuz etkileyen istenmeyen davranışlar, psikolojik anlamda güvenli bir öğrenme ortamı oluşturulması, öğrenci potansiyelinin ortaya çıkarılması, öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişiminin sağlanması önünde ciddi bir engeldir (Anar vd., 2024). O halde insanlara, zamana ve duruma göre değişebilen istenmeyen davranışları tanımlamak oldukça önemlidir. Bir davranışın öğrencilerin öğrenme sürecini ve sosyalleşmesini engellemesi, öğrencilerin güvenliğini tehlikeye atması ve okul araç gereçlerine zarar vermesi, sınıf içerisinde istenmeyen davranışları belirleyebilmek adına dört temel ölçüt olarak kabul edilebilir (Kaya, 2002). İstenmeyen davranışlar, öğrencilerin yaş, cinsiyet ve bir dizi psikolojik özellikleri açısından farklılık gösterebileceği gibi sosyo-ekonomik düzeye, öğretmenden öğretmene veya derslere göre de değişebilir (Karataş, 2018). Derslere geç kalmak veya gelmemek, ders dışı işlerle oyalanmak, sınıf kurallarına uymamak, arkadaşlarıyla kavga etmek, onlara hakaret etmek, sınavlarda kopya çekmek veya yerlere çöp atmak gibi pek çok davranış okullarda sıklıkla karşılaşılabilen istenmeyen davranışlar olarak sıralanabilir (Karataş, 2018). Bu davranış örüntülerine; fiziksel, sözlü veya duyuşsal olarak başkalarına zarar veya rahatsızlık vermek olarak adlandırılabilen zorbalık; hırsızlık, saygısızlık, madde kullanımı, düşmanlık ve ayrımcılık gibi olumsuz hal ve hareketleri de katmak mümkündür.

İstenmeyen davranışlara pek çok şey sebep olabilir. Öğrencilerin bu tür davranışlara yönelmesinin altında; dersten sıkılma, öğretme stratejilerinin yetersizliği, depresyon, şiddet eğilimi ve diğer öğrencilerin dikkatini çekme isteği gibi bazı muhtemel nedenler yatmaktadır (Kitishat, 2013). Tüm bunların sonucunda ortaya çıkan istenmeyen davranışlar, öğretmenlerin, etkili sınıf yönetimini sağlayamadığı durumlarda sınıfın etkinliğini ve üretkenliğini azaltabilir (Abdulwahab vd., 2023) ve okul güvenliğini tehlikeye atabilir.

Birçok negatif uyarıcının bir arada bulunduğu sosyal bir yapı olan sınıflarda, öğrencilerin etkili öğrenme sürecini olumsuz etkileyen istenmeyen davranışların meydana gelmesi muhtemeldir (Teyfur, 2015). İşte bu noktada öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Çünkü eğitim programını uygulayan, öğretimde kullanılacak yöntem ve teknikleri seçen, eğitim ortamını oluşturan ve süreci değerlendiren öğretmenlerdir (Polat, 2009). Öyleyse öğretmenlerin sınıf yönetimi becerisi kritik öneme sahiptir. Çünkü sınıf yönetiminde yetkin olan öğretmenler, eğitim sürecini etkileyen okul içi ve okul dışı faktörleri tanıyan, öğrencilerle etkin iletişim kurabilen, karar verme ve problem çözme becerilerine sahip, özgüveni yüksek, saygın kişilerdir (Erden, 2008). Başarılı bir sınıf yönetimi sadece başarılı çözümler üretmekle değil, aynı zamanda problemler ortaya çıkmadan önce önlem alabilmekle mümkündür. Bu nedenle öğretmenin uygun stratejilerle davranış değişikliği sağlayabilmesi için problemi doğru ve açık bir şekilde tanımlayabilmesi önemlidir (Aydın, 2000). İstenmeyen davranışlara karşı uygun strateji geliştirebilmek adına öncelikle davranışın türü, şiddeti, başkalarını nasıl etkilediği ve olası sonuçlarını belirlemek gerekir (Başar, 2003). İstenmeyen davranış, arzu edilen davranışla değiştirmek veya düzeltmek için problemi anlamak, görmezden gelmek, uyarmak, sorumluluk vermek, öğrenciyle konuşmak, okul yönetiminden destek almak, aile ile iletişime geçmek (Başar, 2003), öğrenciyi sınıf içerisindeki bazı avantajlardan alıkoymak veya öğrenciye ödül ve pekiştirme vermek gibi stratejiler uygulanabilir. Öğretmenlerin bu stratejilerden ne oranda faydalandıkları, öğretmenin yaşına, cinsiyetine, kıdemine, kişilik özelliklerine ve sınıf büyüklüğüne göre değişiklik göstermektedir (Malikow, 2013).

Alan yazında istenmeyen davranışların boyutu ve eğitim öğretime etkisi üzerine yapılan pek çok çalışma bulunmaktadır. Ortaokul öğrencilerinin sergiledikleri istenmeyen davranışlar üzerine yapılan bir çalışmaya göre; zorbalık, gürlü yapmak, hırsızlık, iftira, yalan söylemek, kavga etmek, okuldan kaçmak gibi davranışların yaygın olduğu saptanmış ve bu davranışların öğrenmeyi engellediği, öğretmeyi zorlaştırdığı ve eğitim sürecine ayrılan zamanı tükettiği sonucuna ulaşılmıştır (Okafor, 2022). Yine bir başka çalışmada öğrencilerin birbirlerini rahatsız etmesi, derse ilişkin malzeme eksikliği, ders esnasında gereksiz konuşma, arkadaşlarına veya eşyalara zarar

verme, ev ödevlerini yapmama gibi davranışların eğitim ortamını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Şenay, 2011). Bir başka çalışmaya göre dikkat ve motivasyonu düşüren, ders çalışma isteğini azaltan ve öğrenmeyi engelleyen istenmeyen davranışları önlemek amacıyla görmezden gelme, yakınlık kontrolü, gerginliği azaltmak için mizahı kullanma, öğrencilerin yerini değiştirme ve ara verme stratejileri kullanılabilir (Bayar ve Kerns, 2015). İstenmeyen davranışlarla başa çıkma stratejilerini araştıran bir diğer çalışmada sınıf öğretmenleri, öğrencilerin ailevi yapısını, okul dışındaki arkadaş çevresini, kalabalık sınıfları ve çocukların gelişim özelliklerini bu davranışların temel nedenleri olarak görmekte; böyle durumlarda öncelikle sözlü uyarı ve birebir konuşma yönteminin kullanılması önerilmektedir (Özer, 2009).

Tüm bu araştırmalardan yola çıkarak sınıflarda eğitim-öğretimi olumsuz etkileyen ve öğrencilerin hedef kazanımlarını engellemede büyük rol oynayan istenmeyen davranışların pek çok nedeninin bulunduğu görülmüştür. Bu nedenler; motivasyon eksikliği, öğrenmeye ve başarılı olmaya yönelik ümitsizlik, derse hazır olmama ve önyargı, öğretmenlerin derse hazırlıksız gelmesi, sınıfta ayırım yapılması, yöntem ve tekniklerin yanlışlığı veya eksikliği, yanlış arkadaşlıklar kurma, okulun fiziki ve teknik yapısındaki yetersizlikler, sosyo-ekonomik çevrenin yetersizliği ve ailenin öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verememesi gibi çok geniş bir yelpazede incelenebilir. Ayrıca sınıflardaki çok kültürlülük de öğrencilerin istenmeyen davranışlarının ortaya çıkmasında tetikleyici bir rol oynayabilir.

Çok kültürlülük neredeyse tüm okullarda karşılaşılan, bazen zenginlik olarak kabul edilirken bazen ise yeni problemlere neden olan bir kavram olarak dikkat çekmektedir. Kültürlerarası etkileşimin yoğun olarak gözlemlendiği okullarda, kültürel farklılıklara sahip öğrencilerin birlikte yaşayabilme ve öğrenme bilincine sahip olmaları gerekir. Ancak kültürel farklılıklar bazen okul ortamında çatışmaya neden olabilmekte ve zamanında teşhis edilemediğinde, bu çatışmalar, eğitsel süreçten beklenen faydanın azalmasına neden olabilmektedir (Özdevecioğlu ve Çelik, 2009). Farklı kültürel özelliklerin birlikte yer aldığı ilk sosyal ortamlardan biri olan okulda öğrencilerin öğretmenlerle veya diğer öğrencilerle etkileşiminde bu farklılıklardan kaynaklanan olumsuz durumlar gözlemlenebilir (Dilmen ve Öğüt, 2010). Bu noktada öğretmenlerin kültürel farklılıkları dikkate almaları ve eğitim-öğretim yaşantılarını bu özelliklere göre oluşturabilecek duyarlılıkta olmaları beklenir. Öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alan eğitim ortamları oluşturması, öğrenme ve sosyal etkinlikler için kültürel, yetenek, başarı yönlerden heterojen grupları bir araya getirmesi, gelişim ve öğrenme psikolojisi açısından da önemlidir (Korkmaz, 2004). Çok kültürlü sınıfların yönetimi ve yaşanabilecek olumsuzlukların önlenmesi adına öğretmenlerin sınıf yönetimi ve mesleki bilgi ve becerileri büyük önem arz etmektedir. Bu noktada konuyla ilgili öğretmen görüşleri de farklılık göstermektedir. Örneğin, kültürel değerlere duyarlılık üzerine yapılan bir çalışmaya göre öğretmenler, özellikle son 10-15 yıldaki çok kültürlü öğrenci farklılıklarını yeterince dikkate almayan bir eğitim sisteminde çalışmakta ve kültürel farklılıklara yönelik öğretimin nasıl yapılacağına ilişkin bilgi, beceri ve deneyim eksikliğinden dolayı kaygı duymaktadırlar (Kotluk ve Kocakaya, 2019). Diğer taraftan çok kültürlü eğitim, öğrencilere farklı kültürleri tanıyarak yaşama becerisi geliştirmeyi, eşit imkânlar dâhilinde yeterlilik kazandırmayı hedeflerken; aynı zamanda öğrencilerin rahat ve empatik bir etkileşim kurmalarını sağlayabilme, önyargılara ilişkin eleştirel düşünebilme; önyargılarla ve ayrımcılıkla mücadele edebilme gibi kültürel farkındalıklar kazandırabilir (Nayir ve Sarıdaş, 2020).

Toplumun büyük kısmına hitap eden eğitim kurumlarında farklı kültürlerden, etnik ve sosyal gruplardan öğrencilerin bulunması muhtemeldir. Çok kültürlülüğün eğitim sürecine olumlu veya olumsuz anlamda kaçınılmaz yansımalarının olabileceği gibi, iyi tasarlanmış bir eğitim ortamında öğrenciler sadece başka dil, din ve değerlere sahip halklara saygı duymayı öğrenmeyecek; aynı zamanda eşit, çeşitli ve zengin olanaklar elde ederek akademik bilgi ve becerilerini de geliştireceklerdir (Ciğerci, 2020). Kültürel olarak heterojen bir yapıya sahip olan Türkiye’de, yalnızca ırk, din ve dil açısından çeşitlilik anlamına gelmeyen, birçok sosyal farklılıkla ilgili olan çok kültürlülük konusunda, öğretmenlerin eksikliklerinin kapatılarak çok kültürlülük kavramını özümsemelerini sağlayabilecek uygulamaların eğitim-öğretim sürecine entegre edilmesi, eğitimi olumlu yönde etkilemesi muhtemeldir (Özan ve Şengür, 2017).

Gün geçtikçe çok kültürlü sınıflarda öğretmenlerin diğer sınıflara göre farklı davranışlar sergilemesi ve kültürlerarası duyarlılık düzeylerinin yüksek olması beklenmektedir. Ayrıca çok kültürlü sınıflarda farklı kültürlerin varlığından dolayı ortaya çıkan davranışlar da çeşitlenebilmekte ve öğrencilerin istenmeyen davranışları çok kültürlü olmayan sınıflara göre farklılaşabilmektedir. Eğitim-öğretim sürecinde en önemli unsur, sınıf ortamında ders süresinin eğitim faaliyetlerine ayrılması ve bu faaliyetleri engelleyici durumların hızlı bir şekilde çözümlenerek ders hedeflerinin en üst düzeyde kazandırılmasıdır. Bundan dolayı bu çalışma, çok kültürlü olan ve olmayan sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen davranışların farklılaşma farklılaşmadığının ortaya koyulması, öğretmenlerin çok kültürlü bir bakış açısı geliştirmesi, çok kültürlü sınıflarda istenmeyen davranışların önlenmesi ve böyle durumlar ortaya çıktığında kısa sürede ve uygun bir biçimde müdahale edilmesi açısından önemli görülmektedir. Okullarda çok kültürlülük-istenmeyen davranış ilişkisinin detaylı olarak incelendiği bu çalışma eğitim kurumlarında hizmet içi eğitimlerin ve politikaların oluşturulması amacıyla da önemli görülmektedir. Çalışma çok kültürlü olan ve olmayan sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen davranışları

ve bu davranışları önleme yollarını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek için şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Çok kültürlü olmayan sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen davranışlar ve bu davranışları önleme yolları nelerdir?
- 2) Çok kültürlü sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen davranışlar ve bu davranışları önleme yolları nelerdir?
- 3) Çok kültürlü olan ve olmayan sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen davranışların nedenleri ve sonuçları nelerdir?
- 4) Çok kültürlü olan ve olmayan sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen davranışlar ve bu davranışları önleme yolları farklılaşmakta mıdır?

## Yöntem

### Araştırmanın Modeli

İstenmeyen öğrenci davranışlarının, nedenleri, sonuçları ve bu davranışları önleme yollarının araştırıldığı çalışmada, derinlemesine inceleme yapmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Durum çalışması, olayların veya durumların çeşitli veri toplama aracı ile derinlemesine inceleyerek tanımlama yapan bir nitel araştırma yöntemidir (Creswell, 2007). Durum çalışması yöntemi ile istenmeyen davranış problemine okullardaki çok kültürlülük penceresinden kapsamlı bir inceleme imkânı getirilmiştir.

### Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda derinlemesine incelemeler yapılması esas olduğundan küçük çalışma grupları belirlenmektedir. Bu çalışmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden aykırı durum örnekleme yöntemi kullanılarak Kırıkkale il merkezinde bulunan; sığınmacı veya göçmen öğrencisi en fazla olan ve hiç olmayan iki ortaokulda çalışan 20 branş öğretmeni çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Her iki okuldan 10'ar öğretmen örnekleme dâhil edildiğinden, sığınmacı veya göçmen öğrencisi bulunmayan okuldaki öğretmenler K1(Katılımcı 1), K2, K3, ... şeklinde; sığınmacı veya göçmen öğrenci sayısı en fazla olan okul öğretmenleri ise K11, K12, K13, ... şeklinde kodlanmıştır. Böylece uç durumlarla ilgili değişkenliği, genelleme kaygısı yaşamadan ayrıntılı olarak görmek amaçlanmaktadır.

### Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacıların geliştirdiği yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Aşağıda verilen görüşme formu sorularının hazırlanmasında uzman görüşleri alınmış ve sorular araştırma hedefine uygun olarak düzenlenmiştir.

- 1) Size göre “sınıfta ortaya çıkan istenmeyen öğrenci davranışı” ne demektir? Nasıl tanımlarsınız?
- 2) Sizce istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri nelerdir?
- 3) Sınıfınızda istenmeyen öğrenci davranışları ile karşılaşılıyor musunuz? Ne sıklıkta? Örneklerle açıklar mısınız?
- 4) İstenmeyen öğrenci davranışlarına doğru müdahale edilmemesi, sınıfta nasıl sonuçlara neden olur?
- 5) İstenmeyen öğrenci davranışları ortaya çıktığında nasıl davranışlar sergilersiniz?
- 6) İstenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmaması için neler yapılmalıdır?

### Veri Toplama Süreci

Araştırmada veri toplama sürecine Kırıkkale Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay aldıktan sonra geçilmiştir. Araştırma verileri, öğretmenlerin kendi okullarında gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Görüşmeler öncesinde katılımcılara çalışma amacı ve içeriği hakkında aydınlatılmış onay formu yoluyla bilgi verilmiştir. Yapılan görüşmelerin, etik olması için ses kayıt cihazı ile kayıt altına alındığı katılımcılara bildirilmiş ve onayları alınmıştır. Görüşme sonunda veri kaybı yaşanmasını engellemek ve çalışma güvenilirliğini sağlamak amacıyla alınan ses kayıtları katılımcılara tekrar dinletilerek ve alınan notlar katılımcılara gösterilerek onayları alınmıştır. Katılımcıların onay vermesinden sonra elde edilen veriler analiz edilmiştir.

### Verilerin Analizi

Yapılan görüşmelerle elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. İçerik analizi tekniği, elde edilen verilerin belirlenen temalar doğrultusunda yorumlanmasını ve sebep-sonuç ilişkisiyle bazı sonuçlara ulaşmayı hedefler (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Analizler için görüşmeler boyunca tutulan notlardan yararlanılmış ve ses kayıtları çözümlenerek metin haline getirilmiştir. Nitel araştırmalarda gerçekler katılımcılara ve içerisinde bulunan ortama göre değişiklik gösterdiği için araştırmayı benzer gruplarda tekrarlamak aynı sonuçları veremez (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma güvenilirliğini arttırmak için süreç katılımcılara detaylı olarak açıklanmış, çözümlenerek metin haline getirilen ses kayıtları katılımcılara gösterilmiş, onayları alınarak analiz

süreci başlatılmıştır. Analizler sonucunda ve araştırmanın soruları aracılığıyla elde edilen veriler, belirlenen temalar çerçevesinde çalışmanın bulguları olarak sunulmuştur. Doğru veriyi elde etmek araştırma geçerliğinin konu alanıdır. Doğrudan alıntılar yoluyla katılımcı görüşlerinin araştırma geçerliğini arttıracakı düşünüldüğünden, katılımcı görüşleri yorum yapılmadan doğrudan aktarılmıştır.

## Bulgular

Bu bölümde katılımcılara yöneltilen soruların yanıtları temalar, kodlar ve frekans değerleri ile analiz edilerek sunulmuştur. Çalışmada karşılaştırmalı bir analiz esas alındığı için, çok kültürlü olmayan sınıflarda derse giren katılımcılar ile çok kültürlü sınıflarda derse giren katılımcılar tablolarda belirtilmiş ve elde edilen veriler iki grup arasındaki farklılık ve benzerliklere göre analiz edilmiştir.

### Öğretmenlere Göre İstenmeyen Davranış Tanımları

Çalışmada katılımcı öğretmenlere, istenmeyen öğrenci davranışını nasıl tanımlayabilecekleri sorulmuştur. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar; eğitim-öğretim odaklı ve davranış odaklı tanımlar olarak Tablo 1’de gösterildiği gibi iki farklı şekilde temalaştırılmış ve her tema altında farklı kavramlarla kodlanmıştır.

Tablo 1. Öğretmenlere Göre İstenmeyen Davranış Tanımları

Temalar	İstenmeyen Davranış Tanımları (Çok Kültürlü Olmayan Sınıf)	İstenmeyen Davranış Tanımları (Çok Kültürlü Sınıf)
	Kodlar	Kodlar
Eğitim- Öğretim Odaklı Tanımlar	Öğrenme sürecini engelleyen davranış(K1)(K2)(K3)(K4)(K5)(K6)(K8) Ders düzenini bozma(K1)(K6)(K7)(K8) (K9)(K10) Sınıf iklimini bozma(K1)(K5)(K6)(K8) Sınıf kurallarına uyumsuzluk (K4)(K10)	Öğrenme sürecini engelleyen davranış(K15) (K16)(K18)(K19)(K20) Ders düzenini bozma(K12)(K14)(K15)(K17) Sınıf iklimini bozma(K12)(K20) Sınıf kurallarına uyumsuzluk (K17)
Davranış Odaklı Tanımlar	Rahatsız etme (K6)(K9) Zorbalık (K2)Yıkıcılık (K2) Saygısızlık (K2)(K4)(K10) İlgisizlik (K9) Bencillik (K2) Ahlaki bozukluk (K1)(K2)(K4)	Rahatsız etme (K18)(K19)(K20) Zorbalık (K17) Saygısızlık (K14) İlgisizlik (K17) Dikkat eksikliği (K17) Öfke-şiddet eğilimi (K11) Sosyal Kaygı (K13)

Tablo 1’deki kodlar incelendiğinde katılımcı öğretmen görüşlerinin, istenmeyen davranışları yoğunlukla (%59,6) eğitim-öğretim odaklı ve davranış odaklı (%40,4) tanımladığı görülmektedir. Çok kültürlü olan ve olmayan sınıflarda görev yapan öğretmenlerin istenmeyen davranış tanımları tema açısından aynı olsa da çok kültürlü sınıflarda, çok kültürlü olmayan sınıflardan farklı olarak davranış odaklı tanımlar içinde dikkat eksikliği, öfke-şiddet eğilimi ve sosyal kaygı kodları yer almaktadır. Bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir;

“...ders içinde dersin gidişatını ve işlenişini olumsuz bir şekilde etkileyen... (K4); ...hedef davranışlara ulaşmayı zorlaştıran veya engelleyen... (K15); ...sınıfta eğitsel çabalara engel olan ve zorlaştıran... (K16);...sınıfın öğrenme iklimini, huzurunu, arkadaşlık ilişkilerini, eğitim öğretim faaliyetlerini vb. olumsuz etkileyen genel tutum ve davranışlardır (K5).”(Eğitim-Öğretim Odaklı Tanımlar)

“...öğretmeni veya diğer öğrencileri olumsuz anlamda etkileyen rahatsız eden öğrenci davranışlarıdır(K19); arkadaşlarına zorbalık yapması...(K2); ...arkadaşlarının ve öğretmenin dikkatini dağıtan, onları rahatsız eden hal ve hareketlerin tamamıdır (K9); Öğrencinin kendisini, akranlarını ve öğretmenini olumsuz etkileyen problem olarak görülen davranışlardır(K18); ...çevresine, arkadaşlarına ve öğretmenlerine saygısız davranması... (K2); ...derslere zamanda gelmemesi...(K17); ...küfürlü veya argo sözcükler kullanması... (K2); ... öğrencinin hırçın davranışları veya inatlaşmasıdır (K11). (Davranış Odaklı Tanımlar)

### Öğretmenlere Göre İstenmeyen Davranışların Nedenleri

Çalışmanın ikinci sorusunda öğretmenlere istenmeyen davranışların nedenlerinin neler olabileceği sorulmuş; alınan yanıtlar Tablo 2’de görüldüğü gibi aile kaynaklı, okul kaynaklı, öğretmen kaynaklı, öğrenci kaynaklı ve kültürel farklılıktan kaynaklanan nedenler olarak beş farklı tema altında kodlanmıştır.

Tablo 2. Öğretmenlere Göre İstenmeyen Davranışların Nedenleri

Temalar	İstenmeyen Davranış Nedenleri (Çok Kültürlü Olmayan Sınıf)	İstenmeyen Davranış Nedenleri (Çok Kültürlü Sınıf)
	Kodlar	Kodlar
Aile Kaynaklı Nedenler	Bozuk aile yapısı (K1)(K2)(K6) Sosyo-kültürel ve ekonomik elverişsizlik (K1)(K4)(K5)(K8) Olumsuz ebeveyn davranışları ve şiddet (K5)(K6) Duyarsız aile yapısı (K8)	Bozuk aile yapısı(K11)(K12)(K18)(K20) Sosyo-kültürel ve ekonomik elverişsizlik (K14)(K17)(K20) Olumsuz ebeveyn davranışları ve şiddet(K11) Duyarsız aile yapısı (K14) (K18)(K19)
Okul Kaynaklı Nedenler	Fiziksel eksiklikler (K6)(K8) Olumsuz örgüt yapısı (K5)	Fiziksel eksiklikler (K14)(K15) (K16) (K17) (K18)(K20) Kalabalık sınıflar (K17) (K18)(K20) Olumsuz örgüt yapısı (K10)(K18)
Öğretmen Kaynaklı Nedenler	Öğretimsel yetersizlik (K6)(K7) (K8)(K9) İlgisizlik-umursamazlık (K2)(K5) İletişim sorunları (K6)	Öğretimsel yetersizlik (K14)(K15)(K16) (K17)(K18)(K19)(K20) İletişim sorunları (K20)
Öğrenci Kaynaklı Nedenler	Kötü arkadaş çevresi (K2) Derse karşı ilgisizlik (K3)(K4) (K6)(K9) Travmatik sorunlar (K1)(K6)(K9) Teknoloji bağımlılığı (K5) Rekabetçi kişilik yapısı (K2)	Kötü arkadaş çevresi (K20) Teknoloji bağımlılığı (K19) Genetik yatkınlık (K18)
Kültürel Farklılık Kaynaklı Nedenler		Kültürlerarası çatışma (K14)(K15)(K16)(K18) Dil problemi (K13)(K16) (K18) Uyumsuzluk (K15)(K16) (K20) Hazır bulunuşluk eksikliği(K15)

Tablo 2 incelendiğinde çok kültürlü olmayan sınıfta derse giren öğretmenlere göre istenmeyen davranışlar öncelikle aileden veya öğrencilerin sosyo-psikolojik tutumlarından (%66,6) kaynaklanmaktadır. Daha sonra ise öğretmenden kaynaklı nedenler (%23,5) ve okulun fiziki yapısından (%9,9) kaynaklı nedenler gelmektedir. Çok kültürlü sınıfta ise istenmeyen davranışların nedenleri 5 farklı tema altında incelenebilir. Aile (%25), okul (%25) ve sınıftaki kültürel farklılık (%25) kaynaklı nedenler bu tür davranışların esas belirleyicileri olarak görülmekteyken, öğretmen kaynaklı (%18,3) ve öğrenci kaynaklı (%6,7) nedenler de istenmeyen davranışların ortaya çıkmasında etkindir. Bundan dolayı göçmen ve sığınmacı öğrencilerin yoğunlukta olduğu çok kültürlü sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranışların esas nedenlerinden birinin kültürel farklılıklar olduğu söylenebilir. Bu konudaki bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir:

*“Sonrasında öğretmen ve öğretim taktikleri kaynaklı nedenler var. Öğretmen dersin içeriğini farklı teknik ve becerilerle anlatmamış olabilir. Öğretmenin yeterli bilgi birikimi olmayabilir. Öğretmenin sınıf yönetimi konusunda eksiklikleri olabilir. Öğretmen öğrencileri derse karşı yeterince güdüleyememiş olabilir (K6).”*  
(Öğretmen kaynaklı nedenler)

*“Bir öğrenci istenmeyen davranışlar sergiliyorsa aile yapısında bir sıkıntı olabilir, öğrenci evde karşılaştığı olumsuzluklar nedeniyle davranış bozuklukları gösteriyor olabilir (K1).”*  
(Aile kaynaklı nedenler)

*“Öğrencinin zekâ alanı derse uygun değilse, dersi anlamadığı ve sevmediği veya yapamadığı için derste uygunsuz davranışlar sergileyebilir ve sorun çıkarabiliyor (K4).”* (Öğrenci kaynaklı nedenler)

*“Yine sınıfın fiziksel koşulları yani sınıfın gürültülü ve kalabalık olması ısı veya ışığın yetersiz olması da öğrenci performansına etkileyerek istenmeyen davranışlara yol açabilir (K15).”* (Okul kaynaklı nedenler)

*“Yine bizim okulumuzda olduğu gibi sınıf kozmopolit bir öğrenci yapısından oluşuyorsa öğretmenin bu durumu gözetmeden uygulamaya çalışacağı yöntem ve teknikler durumu daha zor hale getirebilir (K16).”*  
(Kültürel farklılık kaynaklı nedenler)

### Sınıfta Karşılaşılan İstenmeyen Davranışlar ve Görülme Sıklığı

Çalışmanın üçüncü sorusunda öğretmenlere, sınıflarında en fazla karşılaştıkları istenmeyen davranışların neler olduğu ve bu davranışların görülme sıklığının ne olduğu sorulmuş; alınan yanıtlar Tablo 3'te ve Tablo 4'te sunulduğu gibi tema ve kodlarla analiz edilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Sınıflarda Gördüğü İstenmeyen Davranışlar

Temalar	Ortaya Çıkan İstenmeyen Davranışlar (Çok Kültürlü Olmayan Sınıf)	Ortaya Çıkan İstenmeyen Davranışlar (Çok Kültürlü Sınıf)
	Kodlar	Kodlar
Eğitim Öğretimi Olumsuz Etkileyen Davranışlar	Dersi sabote etme (K3)(K5) (K8)(K9) Derse geç kalma (K5) İzin almadan konuşma (K10) Derse odaklanamama-ilgisizlik (K6) Ödev yapmama (K2)	Dersi sabote etme (K11)(K15) (K18) (K20) Derse geç kalma (K12)(K17) İzin almadan konuşma (K15)(K19) Derse odaklanamama-ilgisizlik (K14) Ödev yapmama (K16)
Sınıf Düzenini ve Sosyal Yapıyı Olumsuz Etkileyen Davranışlar	Akran zorbalığı (K2)(K5) (K7)(K10) Şiddet-kavga (K1)(K5)(K9) Hakaret (K4)(46)(410) Arkadaşlarını rahatsız etme (K3)(K8) Saygısızlık (K7)(K10) Uyumsuzluk (K6) Sınıf araç gereçlerine zarar verme (K1)	Akran zorbalığı (K12)(K15) (K18) Şiddet-kavga (K13)(K14) (K19) Hakaret (K15)(K16) Arkadaşlarını rahatsız etme (K18) (K19)(K20) Saygısızlık (K16) Sınıf araç gereçlerine zarar verme (K12) Sınıf kurallarına uymama (K20) Okula devamsızlık (K12) Madde kullanımı (K11) Arkadaşlarını dışlama (K15) Uyumsuzluk (K12)

Tablo 3 incelendiğinde sınıftaki eğitim öğretim süreci ile sınıf düzeni ve sosyal yapıyı olumsuz etkileyen 16 tür istenmeyen davranışla karşılaşıldığı belirlenmiştir. Her iki gruba göre öğrencilerin sınıf düzenine ve birbirlerine karşı sergiledikleri olumsuz davranışların (%65,4) ortaya çıkması, eğitim öğretim sürecini bozan davranışlara (%34,6) oranla daha muhtemeldir. Çok kültürlü olan ve olmayan sınıflarda görülen istenmeyen davranışlar genel itibarıyla benzer şekildedir. Her iki sınıfta da en çok “dersi sabote etme” davranışının ortaya çıktığı, sonrasında ise “akran zorbalığı”, “şiddet-kavga”, “hakaret” ve “arkadaşlarını rahatsız etme” gibi istenmeyen davranışların görüldüğü saptanmıştır. Gruplardaki temalar benzerlik gösterse de çok kültürlü sınıfta öğrencilerin “sınıf kurallarına uymama (K20), okula devamsızlık (K12), madde kullanımı (K11), arkadaşlarını dışlama (K15)” davranışlarını sergilemeleri homojen sınıfa göre ayırt edici kodlar olarak öne çıkmaktadır. Kodlanmış ifadelerle ilgili bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Örneğin değişik sesler çıkarma, arkadaşlarının dikkatini dağıtma, ders araç ve gereçlerinin kullanılmaması, ders esnasında farklı materyallerle ilgilenmeler vs... (K17).” (Dersi sabote etme)

“...kendinden zayıf ya da güçsüz gördüğü öğrencilere zorbalık yapma davranışıyla karşılaşıyorum (K4).” (Akran zorbalığı)

“Özellikle tenefüslerde öğrencilerin daha serbest hareket ettiği anlarda birbirleriyle alay etme kavga etme hoşgörüsüzlük gibi davranışlarını görebiliyorum (K16).” (Şiddet-kavga)

“...kötü söz söyleme ve hakaret gibi birçok istenmeyen davranışlarla karşılaştığımı söyleyebilirim (K1).” (Hakaret)

“Çevresindeki arkadaşları konuşturan öğrenciler var (K9).” (Arkadaşlarını rahatsız etme)

“...öğrencilerin dışlanması sürekli gördüğüm davranışlardır (K12).” (Arkadaşlarını dışlama)

“...bağımlılık yapıcı materyallerin kullanımının son yıllarda arttığını görüyoruz(14).” (Madde kullanımı)

Tablo 4. İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkma Sıklığı

Temalar	İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkma Sıklığı (Çok Kültürlü Olmayan Sınıf)	İstenmeyen Davranışların Ortaya Çıkma Sıklığı (Çok Kültürlü Sınıf)
	Kodlar	Kodlar
İstenmeyen Davranışların Görülme Sıklığı	Her zaman(K3)(K4) (K6)(K8) Sık sık (K1)(K2)(K5)(K9)(K10) Ara sıra (K7)	Her zaman(K11)(K12)(K13) (K15) (K18) (K19) Sık sık (K17)(K20) Ara sıra (K14) Nadiren (K16)

Tablo 4'e göre çalışma grubundaki katılımcı öğretmenlerin belirttikleri istenmeyen davranışlarla karşılaşma sıklığı detaylı olarak verilerek, çok kültürlü olmayan sınıfta bu tür davranışların "sık sık"; çok kültürlü sınıfta ise "her zaman" meydana geldiği vurgulanmaktadır. Bu konuda bazı görüşler aşağıdaki gibidir;

"Evet, girdiğim sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarıyla çok sıklıkla karşılaşıyorum (K11)", "Evet sıklıkla karşılaşıyorum (K20)", "Sınıfımızda istenmeyen öğrenci davranışlarına hemen hemen her gün karşılaşıyorum (K19)", "Girdiğim sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına haftada birkaç defa rastlıyorum (K15)", "Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışları nadiren de olsa yaşıyor (K17)".

### Sınıfta İstenmeyen Davranışların Sonuçları

Dördüncü soruda istenmeyen davranışlara doğru müdahale edilememesi durumunda ne gibi sonuçlarla karşılaşabileceği sorulmuş, toplanan veriler doğrultusunda oluşan tema ve kodlar Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Sınıfta İstenmeyen Davranışların Sonuçları

Temalar	İstenmeyen Davranışların Sonuçları (Çok Kültürlü Olmayan Sınıf)		İstenmeyen Davranışların Sonuçları (Çok Kültürlü Sınıf)	
		Kodlar		Kodlar
Davranışsal Sonuçlar	Olumsuz örnek teşkil etme (K2) (K4)(K6) (K7)(K8)(K9)		Olumsuz örnek teşkil etme (K15)(K19)(K20)	
	Yoğunlaşarak devam etme (K1)(K3)		Yoğunlaşarak devam etme (K11) (K13)(K14) (K18)(K19)	
Eğitsel Sonuçlar	Ders verimini düşürme (K5)(K6) (K7) (K8)(K10)		Ders verimini düşürme (K12)(K14) (K19)	
	Öğretmenin sınıf hâkimiyetini bozma(K1)(K2)(K5)		Öğretmenin sınıf hâkimiyetini bozma (K11) (K15)(K17)(K18)	
	Eğitim sürecine engel olma(K9) (K10)		Eğitim sürecine engel olma (K13) (K16)	

İstenmeyen davranışların sonuçlarıyla ilgili olarak öğretmenler, davranışsal (%50) ve eğitsel (%50) sonuçlarla eşit oranda karşılaşabileceğini belirtmektedirler. Fakat davranışsal sonuçlar teması içerisinde bu davranışların olumsuz örnek teşkil etmesi çok kültürlü olmayan sınıfta; yoğunlaşarak devam etmesi ise çok kültürlü sınıfta öne çıkmaktadır. Eğitsel sonuçlar teması içerisinde çok kültürlü olmayan sınıfta ders veriminin düşmesi; çok kültürlü sınıfta ise bu davranışların sınıf hâkimiyeti konusunda öğretmene problem çıkarması ortaya çıkan belirgin frekanslı sonuçlardır. Ayrıca çok kültürlü sınıfta önlem alınmaması durumunda bu davranışların farklı istenmeyen davranışlara neden olabileceği düşünülmektedir. Bu sonuçları destekleyen bazı katılımcı görüşleri aşağıdaki gibidir.

"Olumsuz davranışlar bulaşıcı olabilir. Yani diğer öğrencilerde aynı şekilde davranma eğilimi içerisinde olumsuz davranışlar sergileyebilir (K20)." (Olumsuz örnek teşkil etme)

"Bu davranış sürdüren öğrenci ya da öğrenciler bu hareketleri alışkanlık haline getirebilir (K9)." (Yoğunlaşarak devam etme)

"Eğitim öğretim süreçlerinin tam verimli işlemesine ve bu süreçlerde elde edilmesi planlanan kazanımların eksik bir şekilde kazanılmasına neden olacaktır (K1)." (Ders veriminin düşmesi)

"Belirsizlik ortaya çıkarır ve kargaşa ortamı doğar (K7)" (Öğretmenin sınıf hâkimiyetini bozma)

"İstenmeyen öğrenci davranışının kaynağı net olarak bulunmazsa başka sorunlar da ortaya çıkabilir (K13)." (Farklı istenmeyen davranışlara neden olma)

### Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlar Karşısındaki Tepkileri

Beşinci soruda katılımcılara istenmeyen davranışlar karşısında nasıl bir tutum takındıkları sorularak elde edilen veriler Tablo 6'da görüldüğü gibi temalaştırılmıştır.

Özellikle çok kültürlü sınıfta derse giren öğretmenler, istenmeyen davranışlara çok büyük oranda sıcak (%56,6) ve ılımlı tepkiler (33,5); düşük oranda da olsa sert tepkiler (%9,9) verdiklerini belirtmişlerdir. Sıcak ve ılımlı tepkiler olarak katılımcı öğretmenler istenmeyen davranışla ilgili öncelikle öğrenciyle konuşarak problemi çözmeye çalışmaktadır. Daha sonra öğrenciyi pekiştireçler vererek destekleme ve aileden destek alma yoluna gitmektedir. Çok kültürlü olmayan sınıfın öğretmenleri ise çoğunlukla sert tepki (%36) gösterdiklerini ve öğrencileri öncelikle ciddi bir şekilde uyardıklarını; sonrasında ise ılımlı tepki (%36) göstererek özellikle öğrenci



velisinden destek aldıklarını belirtmişlerdir. Bu grupta istenmeyen öğrenci davranışlarına verilen sıcak tepki oranı daha düşüktür (%28).

Tablo 6. Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlar Karşısındaki Tepkileri

Temalar	İstenmeyen Davranışlara Karşı Öğretmen Tepkileri (Çok Kültürlü Olmayan Sınıf)	İstenmeyen Davranışlara Karşı Öğretmen Tepkileri (Çok Kültürlü Sınıf)
	Kodlar	Kodlar
Sıcak Tepkiler	Bireysel görüşme (K1)(K2) (K5)(K9) Yönlendirme (K8)(K10) Güven verme-destekleme (K9)	Bireysel görüşme (K11)(K12) (K14) (K16) (K17)(K18)(K19) (K20) Yönlendirme (K12)(K14)(K17) Güven verme-destekleme (K14) (K16) (K17) (K18)(K19) (K20)
Ilımlı Tepkiler	Aileden destek alma (K3)(K4) (K6)(K7) Rehberlik servisine başvurma (K1) (K2)(K6) Okul idaresinden destek alma (K4) (K7)	Aileden destek alma (K11) (K13) (K15)(K18) Rehberlik servisine başvurma (K15) (K19) (K20) Okul idaresinden destek alma(K19) Görmezden gelme (K15) Örnek gösterme (K11)
Sert Tepkiler	Uyarma (K1)(K2)(K5)(K7)(K8) (K9) (K10) Bağırma-kızma (K4) Ceza verme (K6)	Uyarma (K13)(K17) Bağırma-kızma (K14)

"Daha sonra sakın bir şekilde öğrenciye bu davranışları neden yaptığını sorarak, davranışının sebebini öğrenmeye çalışırım (K19)." (Bireysel görüşme)

"...öğrencinin ailesi ile görüşür onları da sürece katmaya çalışırım (K1)." (Aileden destek alma)

"Bazen öğrenciyi okul rehberlik servisine yönlendiriyorum (K2)." (Rehberlik servisine başvurma)

"Uyarıda bulunurum davranışın tekrarlanmaması konusunda (K6)." (Uyarma)

#### İstenmeyen Davranışlara Karşı Alınabilecek Önlemler

Son soruda istenmeyen davranışların ortaya çıkmaması için neler yapılması gerektiği katılımcı öğretmenlere sorulmuş ve elde edilen yanıtlar yoluyla Tablo 7'de yer alan tema ve kodlar oluşturulmuştur:

Tablo 7. İstenmeyen Davranışlara Karşı Alınabilecek Önlemler

Temalar	İstenmeyen Davranışlara Karşı Alınabilecek Önlemler (Çok Kültürlü Olmayan Sınıf)	İstenmeyen Davranışlara Karşı Alınabilecek Önlemler (Çok Kültürlü Sınıf)
	Kodlar	Kodlar
Aileye Yönelik Önlemler	İşbirliği ve iletişim (K2)(K5)(K6) (K7)(K8) (K9)(K10) Aile eğitimleri (K4)(K6)(K7)	İşbirliği ve iletişim (K11) (K15) (K17) Aile eğitimleri (K12)
Öğrenciye Yönelik Önlemler	Rehberlik faaliyetleri (K1)(K3) (K7)(K8) Destek ve güven (K1) (K3) (K7)(K8) (K9) (K10) Disiplin önlemleri (K4) (K5)(K6) Öğrencilerin eğitim sürecine katılımı (K7) (K9) Sorunun kaynağına odaklanma (K8) (K10)	Rehberlik faaliyetleri (K13)(K14) Destek ve güven (K13)(K16)(K18)(K20) Disiplin önlemleri (K15) (K17) Öğrencilerin eğitim sürecine katılımı (K13) (K19) Uyumsuzluğa yönelik çalışmalar (K13) (K18) Sportif ve sanatsal etkinliklere yönlendirme (K14)
Eğitim-Öğretme Yönelik Önlemler	Öğretim sürecinin iyileştirilmesi (K1)(K5) Fiziksel ortamın iyileştirilmesi (K2) Ahlaki eğitime önem verilmesi (K7)	Öğretim sürecinin iyileştirilmesi (K13)(K14) (K17)(K20) Fiziksel ortamın iyileştirilmesi (K12)

İstenmeyen davranışları engellemek amacıyla alınması gereken önlemler öğrenciye yönelik önlemler (%56,6), aileye yönelik önlemler (%26.4) ve eğitim-öğretime yönelik önlemler (%17) temaları altında kodlanmıştır. Çok kültürlü olmayan sınıfta ağırlıklı olarak aile ile işbirliği ve iletişim kurulması ve öğrencilerin desteklenerek güven ortamının oluşturulması ön plana çıkmaktadır. Çok kültürlü sınıfta ise katılımcılar “öğretim sürecinin iyileştirilmesi” ile “destek ve güven” kodları üzerinde durmaktadırlar. Kodlar, her iki grup için aynı temalar altında kategorize edilse de, çok kültürlü sınıftaki öğretmenlere göre “uyum sorununa yönelik çalışmalar” ve “öğrencilerin sportif ve sanatsal etkinliklere yönlendirilmesi” farklılaşmaktadır. Bu konuyla ilgili bazı katılımcı görüşleri şu şekildedir:

*“Öğrenci-öğretmen-veli işbirliği yapılmalıdır. Bu üçlü düzenli bir şekilde iletişim halinde olursa o tür istenmeyen davranışlar azalır (K6).” (İşbirliği ve iletişim)*

*“Kapsayıcı eğitim uygulamalarının sınıf ortamlarında uygulanması, dezavantajlı öğrencilerin sosyo-kültürel yapısına göre eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütülmesi gerekmektedir (K17).” (Öğretim sürecinin iyileştirilmesi)*

*“Öğrencilerini iyi tanımalı, iyi gözlem yapmalı öğretmen. Yapılan yanlışlar anında düzeltilmeli, alışkanlık haline gelmesinin önüne geçilmeli (K9).” (Rehberlik faaliyetleri)*

*“Öncelikle bir uyum programının uygulanması gerekir (K13).” (Uyumsuzluğa yönelik çalışmalar)*

*“...okul ortamında beden eğitimi, müzik, resim gibi derslere daha fazla önem verilmesi, okullarda sosyal, sportif ve sanatsal faaliyetlerin işlevsel olması ve yaygınlaştırılması önemlidir (K14).” (Sportif ve sanatsal etkinliklere yönlendirme)*

## Tartışma

Sığınmacı ve göçmen öğrenciler nedeniyle çok kültürlülük oranı yüksek olan ve bu oranın düşük olduğu sınıflardaki istenmeyen öğrenci davranışlarının karşılaştırmalı olarak incelendiği bu çalışmada, istenmeyen öğrenci davranışı, eğitim öğretim odaklı ve davranış odaklı olarak tanımlanmıştır. Eğitim öğretim odaklı tanımlar kapsamında hem çok kültürlü olan hem de olmayan sınıflardaki katılımcı öğretmenler, istenmeyen öğrenci davranışlarını, öğrenme sürecini engelleyen davranış olarak tanımlamaktadırlar. Ayrıca öğrencilerin, ders düzenini ve sınıf iklimini bozan davranışlar sergilemeleri ve sınıf kurallarına uymamaları en fazla ifade edilen diğer tanımlardır. Benzer şekilde istenmeyen öğrenci davranışı, Levin ve Nolan (2023) tarafından öğretim sürecine müdahale eden ve diğer öğrencilerin öğrenme haklarını ellerinden alan davranış; Harrell ve Hollins (2009) tarafından hem öğretim hem de öğrenme ortamında ortaya çıkan engelleyici davranış; Celep (2008) tarafından öğrenmeyi olumsuz etkileyen, öğrencilerin kasıtlı ya da kasıtsız olarak gösterdikleri davranış; Başar (2003) tarafından ise sınıftaki eğitsel çabalara engel olan her çeşit davranış olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlamalarla, hem çok kültürlü olan hem de olmayan sınıflardaki öğretmenlerin tanımlamaları örtüşmektedir. Diğer taraftan davranış odaklı tanımlar kapsamında, her iki gruptaki öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarının, öğrencilerin birbirlerine karşı zorbalık yapmaları, birbirlerini rahatsız etmeleri ve öğretmenlerine karşı saygısız olma şeklinde ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Levin ve Nolan (2023) istenmeyen davranışı, okulda ve sınıfta psikolojik veya fiziksel olarak kişilerin kendilerini güvende hissetmeyeceği ortamlar oluşmasına neden olan davranışlar olarak; Gökyer ve Doğan (2016) ise öğrencinin sosyalleşme sürecini olumsuz etkileyen, sınıf çevresine ve iklimine zarar veren, öğretmen-öğrenci ilişkisini bozan gerilimler olarak tanımlanmaktadır. Tüm bu tanımlamalar, hem çok kültürlü olan hem de olmayan sınıflardaki öğretmenlerin yaptığı tanımlamalarla benzerdir. Buradan hareketle her iki gruptaki öğretmenlerin, istenmeyen öğrenci davranışını eğitim-öğretim odaklı ve davranış odaklı olarak tanımlamaları, literatür ile doğrulanmaktadır. Diğer yandan davranış odaklı istenmeyen öğrenci davranışı tanımlarında, çok kültürlü olmayan sınıflardan farklı olarak, çok kültürlü sınıflarda, öğrencilerin dikkat eksikliği yaşamaları, sınıfın sosyal ortamına uyum sağlayamamaları ve yaşadıkları olumsuz durumları öfke ve şiddet yoluyla dışa vurmalarına yönelik ifadeler dikkat çekicidir. Çok kültürlü sınıflarda öğrencilerin kültürel özelliklerinin farklı olması ve bu özelliklerin etkili bir şekilde yönetilememesi homojen sınıflara göre farklı istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını tetikleyebilmektedir.

Çalışmada istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri; aile kaynaklı, okul kaynaklı, öğretmen kaynaklı, öğrenci kaynaklı ve kültürel farklılık kaynaklı nedenler olmak üzere beş şekilde ele alınmıştır. Özellikle aile kaynaklı nedenler, istenmeyen öğrenci davranışlarının ana nedeni olarak görülmektedir. Hem çok kültürlü sınıfta hem de çok kültürlü olmayan sınıflardaki öğretmenler, istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasına ailevi nedenlerin temel oluşturduğunu düşünmektedir. Bu öğretmenlere göre hem anne-babası ayrı yaşayan, boşanmış veya herhangi biri ölmüş öğrenciler hem de sosyo-kültürel seviyesi daha düşük veya ekonomik elverişsizlik içerisinde bulunan veya duyarsız ebeveynlerin çocukları olan öğrenciler, istenmeyen davranış sergilemeye daha eğilimlidir. Çünkü çocuğun okulda kazandığını evde pekiştirmesi, okul ve aile arasında tutarlılığın sağlanması ve ebeveynlerin öğrenme ortamının etkili bir paydaşı haline getirilmesi eğitimin önemli hedeflerinden birisidir (Akkök, 2004). Benzer şekilde Siyez'e (2009) göre istenmeyen davranışların

nedenlerinin başında aile gelmektedir. Ayrıca Korkmaz ve Özkaya'nın (2009) araştırma sonucuna göre istenmeyen davranışların öncelikli nedeni, aile içi problemler ve ailelerin çocukların eğitimine olan ilgisizliğidir. Gökyer ve Doğan (2016) da istenmeyen öğrenci davranışlarının sebeplerini, özellikle ailelerin ilgisiz olması, yanlış yönlendirmeler, anneyle babanın ayrı olması ve aile içi sorunlar olarak belirlemişlerdir. Tüm bu araştırma sonuçları, bu çalışmanın sonucuyla tutarlılık göstermektedir. Diğer taraftan çok kültürlü olan sınıflardaki öğretmenler, öğretimsel yetersizlik ve iletişim sorunları gibi öğretmenden kaynaklanan nedenlerin de istenmeyen öğrenci davranışlarının ortaya çıkmasında belirleyici olduğunu belirtmişlerdir. Çünkü böyle bir durumda öğrencilerin gelişim düzeyi ile öğretmen eğilimleri uyuşmamakta ve bu nedenle istenmeyen öğrenci davranışlarının kaynağı daha çok öğretmen olabilmektedir (İnci ve Çubukçu, 2020). Ekinci ve Burgaz (2009) sınıf yönetimi ve öğretimsel yetenekler konusunda öğretmen yetersizliklerinin, sınıfta istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Akkar (2017) çalışmasında, öğretmenler tarafından sıklıkla kullanılan bazı tekniklerin öğrencilerin derse ilgisini azaltarak istenmeyen davranışlara neden olduğunu ifade etmektedir. Bu araştırmalar da, çalışmanın istenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmenden kaynaklanabileceği sonucunu doğrulamaktadır. Bunun yanı sıra çok kültürlü olmayan sınıflardaki öğretmenler, öğrencilerin kötü arkadaşlıklar edinmesi, derse karşı ilgisizlikleri, travmatik sorunlar ve teknoloji bağımlılığı gibi durumları, istenmeyen davranışların diğer önemli nedenleri arasında görmektedir. Çok kültürlü sınıflardaki öğretmenler ise sınıfın fiziksel eksiklikleri, kalabalık oluşu, okulun örgütlenmesindeki yetersizlik ve belirsizlikler ile kültürler arası çatışma, yabancı öğrencilerin sınıflardaki uyumsuzluğu, iletişim problemleri, hazır bulunuşluk eksikliği gibi nedenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarının kaynağı olduğunu düşünmektedir. Bu sonuca benzer bir şekilde Delen ve Ercoşkun (2019) tarafından yapılan araştırma sonucunda çok kültürlü öğrencilerle ilgili problem davranışlara genellikle dil ve iletişim eksikliği, yeni ortama kabul ve uyumda sorunlar yaşanması ve kültürel farklılıklar neden olarak gösterilmiştir. Bu yüzden istenmeyen davranış tanımına etkisi olmasa da, kültürel farklılığın, bu davranışların ortaya çıkmasında önemli rolünün olduğu bu çalışmanın önemli sonuçlarından bir tanesidir.

Bu çalışmanın diğer bir sonucuna göre, hem çok kültürlü olan hem de olmayan sınıflarda ortaya çıkan istenmeyen davranış türleri, sınıf düzenini ve sosyal yapıyı bozan istenmeyen davranışlar ile eğitim-öğretim sürecini olumsuz etkileyen istenmeyen davranışlar şeklindedir. Her iki grupta da sınıf düzenini ve sosyal yapıyı olumsuz etkileyen davranışlar ön plana çıkarken; akran zorbalığı, şiddet, kavga ve hakaret en yoğun karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. Giderek yaygınlaşmakta olan ve empati yoksunluğundan kaynaklanan zorbalık (Nalbant, Babaoğlu ve Çelik, 2018), öğrencinin okuldan soğuması, başarısızlık ve değersiz hissetme tutumlarına neden olabilir (Çınkır ve Kepenekçi, 2003). Gökkaya ve Sütçü (2020) tarafından yapılan araştırmada, zorbalığın, fiziksel ve sözel zorbalık olarak ortaokullarda en fazla karşılaşılan davranış problemi olduğu saptanmıştır. Ayrıca bu çalışmada, arkadaşlarını rahatsız etme ve saygısızlık gibi davranışlar sıklıkla karşılaşılan diğer istenmeyen öğrenci davranışlarıdır. Sınıflarda en sık görülen istenmeyen davranışlardan bazıları; başka öğrencileri rahatsız etme (Çapri, Balci ve Çelikkaleli, 2010; Dönmez ve Cömert, 2009; Little, 2005; Sadık ve Doğanay, 2007) ve öğretmene saygısız davranma (Çankaya ve Çanakçı, 2011) şeklindedir. Bu noktada araştırma sonuçları benzeşmektedir. Bu çalışmada ortaya çıkan diğer istenmeyen davranış türü eğitim-öğretim sürecini olumsuz etkileyen davranışlardır. Çalışmada dersi sabote etme davranışı her iki sınıfta da yoğunlukla ortaya çıkarken; derse geç kalma, izin almadan konuşma ve ilgisizlik de eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan diğer istenmeyen davranış türleridir. Yapılan bazı araştırmalarda da benzer şekilde arkadaşlarını şikâyet etme, izin almadan konuşma ve ders dışı şeylerle uğraşma, dersi aktif dinlememe, derste arkadaşlarıyla sohbet etme, ders akışını bozma, sorumluluklarını yerine getirmeme, sınıfta dolaşma, derse geç gelme, derse ilgisiz olma, öğretmenin veya arkadaşlarının sözünü kesme (Altınel, 2006; Akyavuz, 2019; Leung ve Ho, 2001; Sadık ve Aslan, 2015; Siyez, 2009) davranışlarının en fazla karşılaşılan istenmeyen davranışlar olduğu saptanmıştır. Ayrıca çok kültürlü sınıflarda, çok kültürlü olmayan sınıflardan farklı olarak öğrencilerin okula devamsızlık yapması, madde kullanımı, arkadaşlarını dışlama ve sınıf düzenine uyumsuzluk gibi istenmeyen davranışlar ortaya çıkmaktadır. Delen ve Ercoşkun'a (2009) göre yabancı uyruklu öğrencilerin genellikle ders dışı şeylerle ilgilenmeleri, dersten sıkılmaları, dikkatlerinin dağınık olması, birbirleriyle konuşmaları, derse ilgisiz kalmaları dil ve iletişim sorunlarından kaynaklanmaktadır. Aynı şekilde Kiroğlu, Kesten ve Elma'ya (2010) göre farklı kültürlerden gelen öğrenciler sosyo-kültürel olarak birçok problemle karşılaştıkları için bu çocuklarda yalnız kalma, çekinme ve uyum sorunları gibi pek çok psikolojik sorun görülmektedir. Bu yüzden çok kültürlü sınıfta karşılaşılan bu davranış problemlerinin homojen sınıfa göre farklılaşması alan yazındaki araştırma sonuçlarıyla desteklenmektedir. Çalışmada, istenmeyen davranışların çok kültürlü sınıfta yoğunlukla görüldüğü, çok kültürlü olmayan sınıfta ise daha az ortaya çıktığı belirtilmektedir. Çok kültürlü sınıfta ortaya çıkan istenmeyen davranış türlerinin daha fazla ve daha çeşitli olması, bu davranışların sıklığını da etkilemektedir. Bu sonuca göre çok kültürlülüğün istenmeyen davranışların ortaya çıkma sıklığını arttırdığı söylenebilir.

Bu çalışmada ayrıca, istenmeyen öğrenci davranışlarının, davranışsal ve eğitsel olmak üzere iki şekilde sonuçlandığı saptanmıştır. Çok kültürlü olmayan sınıfta, istenmeyen öğrenci davranışlarının olumsuz örnek teşkil edebileceği görüşü hâkimken; çok kültürlü sınıfta bu tür davranışların yoğunlaşarak devam edebileceği ve

hatta başka davranış bozukluklarına neden olabileceği düşünülmektedir. Benzer şekilde Gangal ve Öztürk (2019) çalışmalarında öğrencilere zarar verme, okuldan kaçma, kurallara riayet etmeme ve saldırganlık davranışlarına karşı önlem alınmadığı takdirde bu davranışların, sadece öğrencinin kendisini ve sınıftaki eğitsel süreci değil, artarak ve yayılarak okuldaki disiplini de olumsuz etkileyebileceği sonucuna ulaşmaktadır. Eğitsel sonuçlarda ise hem çok kültürlü olan hem de olmayan sınıflarda, istenmeyen davranışların ders verimini düşürebileceği ve öğretmenin sınıf hâkimiyetini engelleyebileceği üzerinde durulmaktadır. Yani istenmeyen öğrenci davranışları öğrencilerin hedef kazanımları elde etmesinde engelleyici bir rol oynamaktadır. Bundan dolayı öğrenci davranışlarının yönetilmesi (Özyürek, 2001), uygun olmayan davranışların azaltılması (Ataman, 2000) ve etkili öğretim ile örgütlenme becerilerinin biçimlendirdiği olumlu sınıf ortamının (Celep, 2000) oluşturulması oldukça önemlidir.

Çalışmada hem çok kültürlü olan sınıflardaki hem de çok kültürlü olmayan sınıflardaki öğretmenlerin istenmeyen davranış sergileyen öğrencilere sıcak, ılımlı ve sert olmak üzere üç tür tepki verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çok kültürlü sınıftaki öğretmenler, sıcak tepki olarak istenmeyen davranış sergileyen öğrencilerle sorunun çözümüne yönelik bireysel görüşme yaptıklarını, öğrenciye güven vermeye çalışarak desteklediklerini; sonrasında ise ılımlı tepki olarak öğrenci ailesi ile iletişime geçtiklerini ifade etmektedirler. Benzer şekilde Uysal, Altun ve Akgün'ün (2010) araştırma sonuçlarında da öğretmenler, istenmeyen davranışlarla baş etme yöntemi olarak öğrencilerle diyaloga geçmektedir. Aydın'a (1998) göre bu tür davranış sorunlarıyla baş etmede en etkin yöntemlerden biri çocukla davranışları hakkında konuşmaktır. Davranışın temelinde yatan problemle ilgili öğrenciye güven vererek konuşmak ve öğrenciye destek olmak çözüm odaklı bir yaklaşım olarak düşünülebilir ve sıcak tepkiler olarak adlandırılabilir. Diğer yandan çok kültürlü olmayan sınıftaki öğretmenler ise bu tür davranışlar karşısında öncelikle sert tepkilerden sözlü uyarıya başvurmaktadır. Yapılan diğer araştırmalarda da azarlama, sözlü uyarı ve cezanın (Arslan, 2007; Ataman, 2003; Başar, 2001; Çalışkan ve Maya, 2004; Çankaya, 2011; İflazoğlu ve Bulut, 2005; Kılıç Özmen, 2009; Sadık, 2004; Sarıtaş, 2000) öğretmenler tarafında istenmeyen davranışlarla başa çıkmak amacıyla caydırıcı güç olarak kullanıldığı saptanmıştır. Her ne kadar uyarı, kızma ve ceza gibi sert tepkiler, istenmeyen davranışı daha da şiddetlendirerek öğretmene ve okula karşı soğukluk ve düşmanlık tutumlarını pekiştirebilse de (Pala, 2005) öğretmenler tarafından ilk akla gelen tepkisel müdahale yöntemleri olarak kullanılmaktadır (Uysal, Altun ve Akgün, 2010). Ayrıca her iki grupta öğretmenler ılımlı tepki olarak sıklıkla, öğrenci ebeveynlerinden istenmeyen davranışlarla ilgili destek aldıklarını ve rehberlik servisine başvurduklarını ifade etmektedir. Bu sonuçlar da Aydoğan'ın (2010), Gündüz ve Konuk'un (2016) ve Akyavuz'un (2019) araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Bu durumda çok kültürlü sınıfta derse giren öğretmenlerin çok daha fazla ve çeşitli istenmeyen davranışla karşılaşmalarına rağmen, çoğunlukla sıcak ve ılımlı tepkilere yönelmeleri; eğitimin iletişim ve uyum boyutunda dezavantajlı olan sığınmacı ve göçmen öğrenciler açısından önemli görülmektedir.

Hem çok kültürlü sınıflardaki hem de çok kültürlü olmayan sınıflardaki öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemek için aileye, öğrenciye ve eğitim-öğretime yönelik önlemler alınması gerektiğini düşünmektedir. Çok kültürlü olmayan sınıfta aileye yönelik önlemler ön plana çıkarken, öğretmenler, öncelikle aile ile iletişim kurulmasını ve işbirliği sağlanmasını; sonrasında ise öğrenciye yönelerek sınıfta çeşitli pekiştireçler verilmesini, böylelikle güven ilişkisinin oluşturulmasını, istenmeyen davranışların önlenmesinde önemli görmektedir. Kılıç (2007) araştırmasında okul-aile işbirliğinin istenmeyen davranışları önlemede etkili bir değişken olduğunu öne sürmektedir. Bir başka araştırmaya göre öğretmenlerin, öğrenci velileri ile sürekli diyaloga geçmeye çalışmaları ve eğitim ortamına çekmeye yönelik çabaları onları eğitimin paydaşı haline getirecektir (Özer, Bozkurt ve Tuncay, 2014). Aynı şekilde Duymaz, Akdoğan ve Tuncer'e (2023) göre istenmeyen öğrenci davranışlarının önlenmesinde öğretmenlerin, öğrenciyle iletişime geçerek durumunu anlamasına ve çözüm üretmesine yardımcı olması ve aile ile işbirliği kurması etkili stratejilerdir. Öğretmen-öğrenci-veli ilişkisinin güvene dayalı olduğu bir ortamda istenmeyen davranışların önüne geçilebilir. Diğer taraftan öğrenci aileleriyle kurulacak işbirliği çok kültürlü sınıfta da önemli yer tutarken, bu gruptaki katılımcı öğretmenler öğrenciye pekiştireçler verilerek güven ortamının sağlanmasını ve öğretim sürecinin iyileştirilmesini vurgulamaktadırlar. Çok kültürlülüğün önemli bir değişken olduğu sığınmacı ve göçmen ağırlıklı sınıfta, uyumsuzluğa yönelik çalışmalar yapılması ve öğrencilerin sportif-sanatsal etkinliklere yönlendirilmesi, karşılıklı etkileşimi sağlayabilmek adına vurgulanan diğer önlemlerdir. Çünkü öğrenciler birbirleriyle etkileşim kurarken olumlu duygusal tepkiler geliştirerek, karşı kültürü yargılamak yerine saygı duymayı öğrenirler (Ekmeççi, 2023) ve böylece kültürlerarası duyarlılık geliştirirler. Kültürler arası duyarlılık, farklı kültürleri olduğu gibi benimsemeyi ve onlara olumlu duygularla yaklaşmayı gerektirir (Mercan, 2016). Evertson, Emmer ve Worsham'a (2003) göre öğrencilerin istedik davranış sergileyebilmesi ve istenmeyen davranışların önlenmesi için etkin bir planlama süreci gereklidir. Öyleyse kültürel farkındalığı artıracak ve kültürlerarası duyarlılığı geliştirecek kapsayıcı bir eğitim öğretim sürecinin bu önlemleri göz önünde bulundurarak planlanması, çok kültürlü sınıflardaki kültürel farklılıklardan kaynaklanan istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını engelleyebilir.

## Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, istenmeyen öğrenci davranışı eğitim öğretim odaklı ve davranış odaklı olarak tanımlanmıştır. Öğrenme sürecini engelleyen, ders düzenini ve sınıf iklimini bozan davranışlarla öğrencilerin sınıf kurallarına uymamaları, eğitim öğretim odaklı tanımlar kapsamında yer almaktadır. Diğer taraftan öğrencilerin birbirlerine karşı zorbalık yapmaları, birbirlerini rahatsız etmeleri ve öğretmenlerine karşı saygısız olmaları, davranış odaklı tanımlar kapsamında ifade edilmiştir. Ayrıca, çok kültürlü sınıflarda öğrencilerin dikkat eksikliği yaşamaları, sınıfın sosyal ortamına uyum sağlayamamaları ve yaşadıkları olumsuz durumları öfke ve şiddet yoluyla dışa vurmalarına yönelik tanımlarda da ön plana çıkmaktadır. Bu sonuçlardan yola çıkarak;

- Hem okul genelinde hem sınıfta görülen akran zorbalığını engellemede, okul yönetimlerinin açık ve net kurallar koyması ve öğrencilere bu kuralların benimsetilmesi,
- Öğretmenlerin sınıf düzenini ve ders ortamını bozucu davranışları önlemede daha etkin olmaları ve bu konuda hizmet içi seminerler yoluyla eğitimler almaları,
- Çok kültürlü öğrencilerin okuldaki sosyal yapıya uyum sağlayabilmeleri amacıyla hem ebeveynlerin hem de rehberlik servislerinin eğitim sürecine daha etkin katılımları önerilebilir.

Çalışmada istenmeyen öğrenci davranışlarına aile kaynaklı, okul kaynaklı, öğretmen kaynaklı, öğrenci kaynaklı ve kültürel farklılıktan kaynaklanan etmenlerin neden olduğu belirlenmiştir. Katılımcı öğretmenlere göre öğrencilerin sergiledikleri istenmeyen davranışlar yoğunlukla aile kaynaklıdır. Bunun yanı sıra çok kültürlü sınıfta, öğretimsel yetersizlik ve iletişim sorunları gibi öğretmenden kaynaklanan problemler ile sınıfın fiziksel eksiklikleri, kalabalık oluşu, okulun örgütlenmesindeki yetersizlikler, kültürler arası çatışma, yabancı öğrencilerin sınıflardaki uyumsuzluğu ve hazır bulunuşluk eksikliği öne çıkarken; çok kültürlü olmayan sınıfta öğrencilerin kötü arkadaşlıklar edinmesi, derse karşı ilgisizlik, travmatik sorunlar ile teknoloji bağımlılığı gibi davranış sorunları diğer önemli nedenler olarak görülmektedir. Bundan dolayı;

- İstenmeyen davranışların esas kaynağı olan aile ortamı, anne ve babaya yönelik iyileştirici ve geliştirici tedbirlerin alınması
- Öğrenci ebeveynlerinin toplumsal yapı içerisindeki rollerini yeterince yerine getirmeleri amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Emniyet Müdürlüğü ve Göç İdareleri gibi kurum ve kuruluşların okullarda daha etkin çalışmalar yapmaları,
- Okulların fiziksel yapısı eğitime uygun hale getirilerek, kalabalık sınıf mevcutlarının azaltılması,
- Çok kültürlü sınıflarda öğrencilerin iletişim ve uyum problemlerini gidermek amacıyla bu öğrencilere bireyselleştirilmiş eğitim planı uygulanması önerilebilir.

Çalışmada katılımcı öğretmenler, en fazla eğitim öğretim sürecini ve sınıf düzeni ile sosyal yapıyı olumsuz etkileyen istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Sınıf düzeni ile sosyal yapıyı olumsuz etkileyen davranışlardan akran zorbalığı, şiddet, kavga, hakaret, arkadaşlarını rahatsız etme ve saygısızlık en yoğun karşılaşılan istenmeyen davranışlardır. Eğitim öğretimi olumsuz etkileyen davranışlardan ise dersi sabote etme, derse geç kalma, izin almadan konuşma ve ilgisizlik yoğunlukla ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan sığınmacı ve göçmen öğrencilerin okula devamsızlık yapması, madde kullanımı, arkadaşlarını dışlama ve uyumsuzluk davranışları farklılaşan problemlerli davranışlardır. Bu sonuçlarla ilgili olarak;

- Hem öğrencilerin hem de ebeveynlerin, istenmeyen davranışlarla ilgili bilinçlendirilmesi,
- Öğretmenlerin dersleri, çeşitli öğretim yöntemleri ile daha ilgi çekici hale getirerek eğitsel araç ve gereçleri farklılaştırması,
- Çok kültürlü sınıflarda öğrencilerin okulda ve okul dışında takibi yapılarak, okula ve topluma uyumlu hale getirici faaliyetlerin sıklığının artırılması önerilebilir.

Çalışmaya göre okullarda istenmeyen öğrenci davranışlarının, davranışsal ve eğitsel sonuçları görülmektedir. Davranışsal sonuç olarak istenmeyen davranışların olumsuz örnek teşkil edebileceği ve yoğunlaşarak devam edebileceği ifade edilirken; eğitsel sonuçlarda istenmeyen davranışların ders verimini düşürebileceği ve öğretmenin sınıf hâkimiyetini engelleyebileceği üzerinde durulmaktadır. Bu konudaki öneriler şu şekildedir:

- Öğretmenlere, sınıf hâkimiyeti konusunda yeterlik kazandırmak adına hizmet içi eğitimler verilebilir.
- Öğrencilerin olumlu davranışları daha sık pekiştirilerek rol modeller oluşturulabilir.
- Veli toplantıları daha sık yapılarak ebeveynler sürece dâhil edilebilir.

Çalışmada öğretmenlerin, istenmeyen davranış sergileyen öğrencilere sıcak, ılımlı ve sert olmak üzere üç tür tepki verdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenler, istenmeyen davranışlar karşısında sıcak tepki olarak bireysel görüşme yaptıklarını ve öğrenciye güven vermeye çalışarak desteklediklerini; ılımlı tepki olarak öğrenci ailesi ile iletişime geçtiklerini; sert tepkilerden ise sözlü uyarıya başvurduklarını ifade etmektedirler. Bu sonuçlarla ilgili şu önerilerde bulunulabilir:

- Sert öğretmen tepkilerinin öğrenciler üzerindeki etkilerine yönelik farkındalık eğitimleri planlanabilir.
- Öğretmenlerin istenmeyen davranışlarla baş ederken kullandığı etkili stratejiler, deneyim paylaşma yoluyla yaygınlaştırılabilir.

İstenmeyen davranışların önlenmesine yönelik olarak; aile, öğrenci ve eğitim-öğretimle ilgili önlemler üzerinde durulmuştur. Aile ile iletişim kurularak işbirliği sağlanması, öğrenciye sınıfta çeşitli pekiştiriciler verilerek güven ilişkisinin oluşturulması istenmeyen davranışların önlenmesinde önemli görülmektedir. Bunların yanında çok kültürlü sınıfta uyumsuzluğa yönelik çalışmalar yapılması ve öğrencilerin sportif-sanatsal etkinliklere yönlendirilmesi önerilen diğer önlemlerdir. Bu konuyla ilgili olarak:

- Öğrenciler, istedik davranış gösterdiklerinde pekiştirilerek bu davranışları desteklenebilir.
- Hem öğrencilerle hem de ebeveynlerle daha sağlıklı ve güçlü iletişim kurulabilir.
- Öğrenci mevcudu yoğun olan çok kültürlü okullarda kültürel farklılıklara zenginlik gözüyle bakılmasını sağlayıcı, öğrencilere duyarlılık kazandıracak eğitim planlaması yapılabilir.
- Çok kültürlülüğün yoğun olduğu okullarda sanatsal ve sportif faaliyetlerin sıklığı arttırılabilir. Yapılacak ardıl çalışmalarda,
- İstenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik çok kültürlü olan ve olmayan okulların yöneticileri, öğrencileri ve velileri araştırma kapsamına dâhil edilebilir.
- Araştırma, farklı eğitim kademelerinde ve farklı şehirlerde gerçekleştirilebilir. Böylece araştırma konusuna yönelik karşılaştırmalı veriler elde edilebilir.

### **Etik Kurul İzin Beyanı**

Bu araştırmanın Etik Kurul İzni, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 20.11.2023 tarih ve 216331 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Bu çalışmada yer alan katılımcıların bilgilendirilmiş gönüllü onam beyanları alınmıştır.

### **Çıkar Çatışması Beyanı**

Yazarlar, araştırma kapsamında herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişi(ler) ile çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

### **Araştırmacı Katkı Beyanı**

Yazarlar, çalışmaya eşit düzeyde katkıda bulunmuşlardır.

## Kaynakça

- Akkök, F. (2004). Ailelerin eğitim sürecine katılımı. *İlköğretimde rehberlik* (ss. 257-259). Nobel Yayın Dağıtım.
- Akyavuz, E.K. (2019). İlkokul öğrencilerinin sergiledikleri istenmeyen davranışlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(5), ss. 30-40.
- Altınel, Z. (2006). *Student misbehaviour in classes: Teachers' and students' perspectives* (Yüksek lisans tezi), Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Anar, K., Anar, N., Tanrıku, R., & Bal Çelik, Y. (2024). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Davranışlar Karşısında İzledikleri Stratejilerin Belirlenmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 4(5), 1089–1108. <https://uleder.com/index.php/uleder/article/view/523>
- Aslan, S. & Sadık, F. (2015). İlkokul sınıf öğretmenlerinin disiplin problemleri ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*.
- Ataman, A. (2003). Sınıfta iletişimde karşılaşılan davranış problemleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(3), 251–262.
- Aydın A. (2000). *Sınıf yönetimi*. Alfa Yayınevi.
- Aydoğan, İ. (2010). *Kuram ve uygulamada sınıf yönetimi*. Anı Yayıncılık.
- Başar, H. (2003). *Sınıf yönetimi*. Anı Yayınları.
- Bayar, A., & Kerns, J. H. (2015). Undesired behaviors faced in classroom by physics teachers in high schools. *International Journal of Physics and Chemistry Education*, 7(1), 37–45.
- Celep, C. (2008). *Sınıf yönetiminde kuram ve uygulama*. Pegem Yayınları.
- Ciğerci, F. M. (2020). Multiculturalism and multicultural education in the eyes of teachers and directors at primary schools. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5/1, 125-139. DOI: 10.33905/bseusbed.732656
- Çalışkan Maya, İ. (2004). Mesleki-Teknik Liselerde istenmeyen öğrenci davranışlarına gösterilen öğretmen tepkileri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, Malatya.
- Çankaya, İ. (2011). İlköğretimde akran zorbalığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 81-92.
- Çanakçı, H. & Çankaya, İ. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkishor Turkic*, 6(2), 307-31
- Çapri, B., Balcı, A. & Çelikkaleli, Ö. (2011). İlköğretim öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen davranışlara ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 89-102.
- Çubukçu, Z. & İnci, T. (2020). Sınıf içinde gösterilen istenmeyen davranışlar ve nedenleri. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(18), 207-219.
- Delen, A. & Ercoşkun, M. H. (2019). Yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu ilkokullarda istenmeyen öğrenci davranışlarının nitel açıdan incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(223), 299-322.
- Dilmen, N. E. & Öğüt, S., (2010). Sosyalleşmenin yeni yüzü: Sosyal paylaşım ağları. 2. *Yeni İletişim Ortamları ve Etkileşim Uluslararası Konferansı*
- Dönmez, B. & Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının, kendilerinin ve uygulama öğretmenlerinin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışları ile baş etme konusundaki yeterliklerine ilişkin algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 47-55.
- Duymaz, E., Akdoğan, T. & Tuncer, E. (2023). Öğrencilerde istenmeyen davranışlar ve bu davranışları engelleme yaklaşımları. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 17-35.
- Ekinci, C. E., & Burgaz, B. (2009). İstenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmen ve okuldan kaynaklanan nedenleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 91-111.
- Ekmekçi, Z.(2023). *Kültürlerarası Duyarlılık*. İletisimansiklopedisi.com /2023/04/11/kulturlerarası-duyarlılık-intercultural-sensitivity/
- Erden, M. (2008). *Sınıf yönetimi*. Arkadaş Yayınları.
- Evertson, C. M., Emmer, E. T., & Worsham, M. E. (2003). *Classroom management for elementary teachers*. Allyn and Bacon
- Gangal, M. & Öztürk Y. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında istenmeyen davranışlar ve başa çıkma yolları. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 1100-1118. doi: 10.14689/issn.2148-624.1.7c.3s.9m
- Gökkaya, F. & Sütçü, S. (2020). Akran zorbalığının ortaokul öğrencileri arasındaki yaygınlığının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 40-54.
- Gökkyer, N. & Doğan, B. (2016). İstenmeyen öğrenci davranışları ve nedenlerine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1),93-106.
- Gündüz, H. B. & Konuk, S. (2016). İlkokul öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ile baş etme stratejileri. *Yıldız Journal of Educational Research*, 1(1), 37-54.

- Ifrazoğlu, A. & Bulut, M. S. (2005). Anasınıfı öğretmenleri ile öğretmen adaylarının sınıf yönetimine bakış açıları: Nitel bir çalışma örneği. *I. Uluslararası Okul öncesi Eğitimi Kongresi, 30 Haziran/3 Temmuz, İstanbul, 251-269.*
- Kaya, Z. (2002). *Sınıf yönetimi*. Pegem Yayıncılık.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: Nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1(1)*, 68-86
- Kepenekçi, Y. K. & Çınkır, Ş. (2003). Öğrenciler arası zorbalık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 34 (34)*, 236-253.
- Kesten, A., Kiroğlu, K., & Elma, C. (2010). Türkiye'deki yabancı uyruklu öğrencilerin dil ve eğitim sorunları. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(24)*, 65-85.
- Kılıç, S. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin saldırgan davranışları ile ilgili okul yöneticilerinin algıları* (Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılıç – Özmen, Z. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleriyle öğrencilerin istenmeyen davranışlarını algılamaları ve başa çıkma yöntemlerinin arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Kitishat, A.R. (2013). Undesirable behavior in class: reasons and solutions. *Research Journal of Science and IT Management. 2(5)*, 37-42.
- Korkmaz, İ. (2004). *Sosyal öğrenme kuramı. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Korkmaz, N. H., Korkmaz, F. ve Özkaya, G. (2009). Elementary school physical education teachers' strategies against discipline problems (Bursa Province Case). *İlköğretim Online, 8(1)*, 119-128, 2009. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Kotluk, N. & Kocakaya, S. (2019). Türkiye' de öğretmenlerin kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin görüşleri: Bir karma yöntem araştırması. *Sakarya University Journal of Education. 9(2)*. 304-334.
- Küçükahmet, L. (2002). *Sınıf yönetiminde çağdaş yaklaşımlar*. Nobel Yayıncılık.
- Leung, J. ve Ho, C. (2001). Disruptive behavior perceived by Hong Kong primary school teachers. *Educational Research Journal, 16*, 223-237.
- Little, E. (2005). Secondary school teachers' perceptions of students' problem behaviours. *Educational Psychology, 25*, 369-377
- Malikow, M. (2013). Effective teacher study. *National Forum of Teacher Education-journal electronic, 16*, 34-46
- Mercan, N.(2016). Cultural sensitivity and communication skills on the relationship between an investigation. *Global Business Research Congress (GBRC), May 26-27, 2016, Istanbul, Turkey.*
- Nalbant, A., Babaoğlu, E. & Çelik, E. (2018). Akran zorbalığına uğrayan kurbanlara karşı empati ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(2)*, 840-851.
- Nayir, F. & Sarıdaş, G. (2020). Çok kültürlü eğitim, kültürlerarası eğitim ve kültürel değerlere duyarlı eğitime ilişkin kavramsal bir inceleme. *The Journal of International Social Research. 13(70)*.
- Okafor, G.O.(2022). Strategies adopted by teachers in management of classroom undesirable behaviours among junior secondary school students in anabra state. *Journal of Educational Research and Development, 5(1)*: 2682-5201
- Özan, M.B. & Şengür, D. (2017). An investigation of the teachers' viewpoints on multicultural education and education in mother tongue. *The Journal of International Social Sciences. 27(2)*. 113-121.
- Özdevicioğlu, M. & Çelik, C., (2009). Örgüt kültürü tipleri itibariyle bireylerin algıladıkları mağduriyet farklılıklarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. 23 (1)*. 95-112.
- Özer G (2009). *Öğretmen adaylarının sınıf içinde gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullanılabilecek stratejilere ilişkin görüşler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özer, B., Bozkurt, N. & Tuncay, A. (2014). İstenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin kullandıkları başa çıkma stratejileri. *Turkish Journal of Educational Studies, 1(2)*, 154-159.
- Pala, A. (2005). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye dönük disiplin modelleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(13)*, 171-179.
- Polat, S.(2009). Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri. *Uluslararası Online Eğitim Bilimleri Dergisi/ International Online Journal of Educational Sciences, 1 (1)*, 154-164.
- Sadık, F. (2004). *Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etme stratejilerine etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Sadık, F. & Doğanay, A. (2007). Sınıf içi istenmeyen davranışlarla ilgili öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerinin karşılaştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(1)*, 539-560.



- Sarıtaş, M. (2000). Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar. *Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Senay K (2011). *İlköğretim okulları birinci kademedeki görevli yönetici ve öğretmen algılarına göre istenmeyen öğrenci davranışları ve önleme yöntemleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul
- Siyez, D.M. (2009). Liselerde görev yapan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik algıları ve tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 67-80.
- Sun, R. C. F. & Shek, D. T. L. (2012). Student classroom misbehavior: An exploratory study based on teachers' perceptions. *The Scientific World Journal*, 1-8.
- Teyfur M (2015) Undesirable student behaviours encountered by primary school teachers and solution proposals. *Ağrı İbrahim Çeçen University Faculty Of Education*, 10(17): 2422-2432
- Uysal, H., Altun, S. A. & Akgün, E. (2010). Okulöncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler. *İlköğretim Online*, 9(3), 971-979.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık

## Extended Abstract

### Introduction

Undesired behaviors are behaviors that include breaking the rules, violating implicit norms or expectations, acting inappropriately in the classroom, and require teacher intervention (Sun and Shek, 2012). It is possible to accept all behaviors that disrupt the education-teaching process in the classroom, prevent the fulfillment of in-class activities (Burder, 1995), abuse and neglect the rights of students and teachers and negatively affect educational plans and activities (Küçükahmet, 2002) as undesired behaviors. These behaviors endanger the learning process and safety of students, teachers, and other personnel in educational environments. Although they are seen as routine, preventable, and simple problems by some education stakeholders, they can reach such intensity that they can damage the physical health of students and other personnel or cause permanent psychological trauma. Therefore, it is very important to define undesired behaviors that can change according to people, time, and situation. The fact that a behavior prevents students' learning process and socialization endangers students' safety, and damages school equipment can be accepted as four basic criteria in order to determine undesired behaviors in the classroom (Kaya, 2002). Undesired behaviors may vary in terms of students' age, gender and a number of psychological characteristics, as well as socio-economic level, from teacher to teacher or lessons (Karataş, 2018). Being late or absent from lessons, being distracted by extracurricular activities, not complying with classroom rules, fighting with friends, insulting them, cheating in exams or littering can be listed as undesirable behaviors that can be frequently encountered in schools (Karataş, 2018). It is possible to add negative situations and actions such as bullying, which can be called harming or disturbing others physically, verbally or emotionally, theft, disrespect, substance use, hostility and discrimination to these behavioral patterns.

While multiculturalism may have inevitable positive or negative reflections on the educational process, in a well-designed educational environment, students will not only learn to respect people with different languages, religions and values; they will also develop their academic knowledge and skills by obtaining equal, diverse and rich opportunities (Çiğerci, 2020). In our country, which has a culturally heterogeneous structure, multiculturalism, which does not only mean diversity in terms of race, religion and language, but also many social differences, is likely to be positively affected by integrating practices that will close the deficiencies of teachers and enable them to internalize the concept of multiculturalism into the education-training process (Özan and Şengür, 2017).

### Method

In this study, which investigates the causes, consequences and prevention methods of undesired student behaviors, the case study design, one of the qualitative research methods, was preferred in order to conduct an in-depth examination. Since detailed examinations are essential in qualitative research, small study groups are determined. In this study, 20 field teachers working in two secondary schools with the highest number of refugee or immigrant students and the ones with no refugee or immigrant students in Kırıkkale city center were determined as the study group by using the outlier case sampling method, which is one of the purposeful sampling methods. Research data were collected using a semi-structured interview form developed by the researchers. The data obtained through the interviews were analyzed using the content analysis technique. For the analyses, notes taken during the interviews were used and the audio recordings were analyzed and converted into text. The data obtained as a result of the analyses and through the research questions were presented as the findings of the study within the framework of the determined themes.

### Findings and Discussion

In this study, which comparatively examined the undesirable student behaviors in classes with a high and low multicultural ratio due to refugee and immigrant students, undesirable student behavior was defined as education-focused and behavior-focused. Within the scope of education-focused definitions, participant teachers in both multicultural and non-multicultural classes define undesirable student behaviors as behaviors that hinder the learning process. In addition, students' behaviors that disrupt the lesson order and classroom climate and not complying with classroom rules are other definitions that are most frequently expressed.

The reasons for undesirable student behaviors in the study were examined in five ways: family-based, school-based, teacher-based, student-based and cultural difference-based. Especially family-based reasons are seen as the main reason for undesirable student behaviors. Teachers in both multicultural and non-multicultural classes think that family reasons are the basis for undesirable student behaviors.

According to another result of this study, the types of undesirable behaviors that occur in both multicultural and non-multicultural classes are undesirable behaviors that disrupt classroom order and social structure and undesirable behaviors that negatively affect the education-teaching process. While behaviors

that negatively affect classroom order and social structure come to the fore in both groups, peer bullying, violence, fighting and insults are the most frequently encountered undesirable student behaviors.

This study also found that undesirable student behaviors have two outcomes: behavioral and educational. While the dominant view is that undesirable student behaviors can set a negative example in a non-multicultural classroom, it is thought that such behaviors can intensify and continue in a multicultural classroom and even cause other behavioral disorders.

The study concluded that teachers in both multicultural and non-multicultural classes give three types of responses to students who exhibit undesirable behavior: warm, mild, and harsh. Teachers in multicultural classes' state that they hold individual meetings with students, who exhibit undesirable behavior to solve the problem as a warm response, try to reassure the student, and support them; and then they contact the student's family as a mild response.

Teachers in both multicultural and non-multicultural classrooms believe that measures should be taken for the family, the student, and education in order to prevent undesirable student behavior. While measures for the family come to the fore in the non-multicultural classroom, teachers believe that first establishing communication with the family and ensuring cooperation, then addressing the student and providing various reinforcements in the classroom, thus creating a relationship of trust, are important in preventing undesirable behavior.